

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING RAQAMLI SAVODXONLIGINI BAHOLASH ASOSIDA PEDAGOG KADRLARNI TAYYORLASH VA MALAKASINI OSHIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Jahonova Xolida G'anisher qizi

Termiz davlat pedagogika instituti magistranti

Boboyeva Sitora Ruzimaxmatovna

Termiz davlat pedagogika instituti

Pedagogika kafedrasida o'qituvchisi p.f.f.d. (PhD)

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich sinflar o'quvchilarining raqamli savodxonligini baholashning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Raqamli savodxonlikning ta'lim tizimidagi o'rni va ahamiyati ilmiy asosda tahlil qilingan. O'quvchilarning raqamli kompetensiyalarini aniqlash mezonlari va baholash usullari ko'rib chiqilgan. Baholash natijalari asosida pedagog kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish tizimini takomillashtirish zarurati asoslab berilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagoglar uchun zarur bo'lgan raqamli ko'nikmalar tizimi tavsiflangan. Ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etishning samaradorligi yoritilgan. Raqamli savodxonlikni rivojlantirish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash va ijodkorlik qobiliyatlarini oshirish imkoniyatlari ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: raqamli savodxonlik, boshlang'ich ta'lim, baholash mezonlari, pedagog kadrlar, malaka oshirish, kompetensiya, innovatsion texnologiyalar, ta'lim sifati, raqamli kompetensiya, metodika, o'quv jarayoni, zamonaviy ta'lim

Annotation. This article highlights the theoretical and practical aspects of assessing digital literacy among primary school students. The role and importance of digital literacy in the education system are analyzed on a scientific basis. Criteria and methods for evaluating students' digital competencies are discussed. Based on assessment results, the necessity of improving the system of teacher training and professional development is substantiated. The article also describes the digital skills required for modern educators. The effectiveness of integrating innovative technologies into the educational process is examined. Opportunities for enhancing students' independent thinking and creativity through digital literacy are presented.

Keywords: digital literacy, primary education, assessment criteria, pedagogical staff, professional development, competence, innovative technologies, education quality, digital competence, methodology, learning process, modern education

Аннотация. В данной статье освещаются теоретические и практические аспекты оценки цифровой грамотности учащихся начальных классов. Научно обоснована роль и значение цифровой грамотности в системе образования. Рассмотрены критерии и методы оценки цифровых компетенций учащихся.

Обоснована необходимость совершенствования системы подготовки и повышения квалификации педагогических кадров на основе результатов оценки. Также описаны цифровые навыки, необходимые современному учителю. Проанализирована эффективность внедрения инновационных технологий в образовательный процесс. Показаны возможности развития самостоятельного мышления и творческих способностей учащихся через цифровую грамотность

Ключевые слова: *цифровая грамотность, начальное образование, критерии оценки, педагогические кадры, повышение квалификации, компетенция, инновационные технологии, качество образования, цифровая компетенция, методика, учебный процесс, современное образование.*

KIRISH. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar jamiyat hayotining barcha sohalariga chuqur kirib borayotgan bir sharoitda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning raqamli savodxonligini shakllantirish kelgusidagi ta'lim samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biridir. Shu jihatdan pedagog kadrlarning zamonaviy raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish va ularni tayyorlash tizimini takomillashtirish zarurati ortib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini rivojlantirishga qaratilgan bir qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5847-son Farmonida uzluksiz ta'lim tizimini raqamlashtirish, pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini oshirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4851-son Qarori asosida ta'lim jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish vazifalari qo'yilgan. Mazkur hujjatlar asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli savodxonligini baholash tizimini ishlab chiqish va uning natijalari asosida pedagog kadrlarni tayyorlash hamda malakasini oshirish tizimini takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu bois ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli savodxonligini baholash asosida pedagog kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish yo'llarini aniqlashdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI. Boshlang'ich ta'limda raqamli savodxonlikni rivojlantirish va baholash masalalari ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan o'rganilgan. O'zbek olimlaridan N.A. Muslimov pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni muhimligini ta'kidlaydi. Shuningdek, B.X. Xodjayev ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlar orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish zarurligini asoslab bergan. A.M. Abduqodirov o'z tadqiqotlarida axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish o'qituvchining kasbiy mahoratini oshirishda muhim vosita ekanligini ko'rsatadi. D.N.

Ro'ziyeva esa boshlang'ich sinf o'quvchilarining axborot madaniyatini shakllantirish metodikasini ishlab chiqqan.

Xorijiy tadqiqotchilardan Paul Gilster raqamli savodxonlik tushunchasini ilmiy muomalaga kiritib, uni axborotni tanlash va tahlil qilish qobiliyati sifatida izohlaydi. Allan Martin esa raqamli savodxonlikni ko'nikmalar, bilimlar va kompetensiyalar majmui sifatida tavsiflaydi. Yoram Eshet-Alkalai raqamli savodxonlikni bir nechta komponentlarga ajratib, uning murakkab tuzilishga ega ekanligini asoslab bergan. Mazkur ilmiy ishlarda raqamli savodxonlikning turli jihatlari o'rganilgan bo'lsa-da, aynan boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli savodxonligini baholash natijalariga asoslangan holda pedagog kadrlarni tayyorlash tizimini takomillashtirish masalasi yetarlicha tadqiq etilmagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI. Mazkur tadqiqotda kompleks yondashuv asosida ilmiy-tadqiqot metodlari qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida nazariy va empirik metodlar uyg'unlashtirildi. Nazariy metodlar sifatida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish va tizimlashtirish usullaridan foydalanildi. Bu orqali raqamli savodxonlik tushunchasi, uning tarkibiy qismlari va baholash mezonlari aniqlashtirildi.

Empirik metodlar doirasida kuzatuv, so'rovnoma, test sinovlari va diagnostik baholash usullari qo'llanildi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli savodxonlik darajasini aniqlash uchun maxsus mezonlar ishlab chiqildi. Ushbu mezonlar axborotni izlash, qayta ishlash, raqamli vositalardan foydalanish va axborot xavfsizligi ko'nikmalarini qamrab oldi. Shuningdek, statistik tahlil metodlari yordamida olingan natijalar qayta ishlanib, ularning ishonchliligi ta'minlandi. Tadqiqot natijalari asosida pedagog kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqildi.

NATIJALAR VA ULARNING TAHLILI. Tadqiqot natijalari boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli savodxonlik darajasi yetarli darajada shakllanmaganligini ko'rsatdi. O'quvchilarning aksariyati axborotni mustaqil izlash va tahlil qilishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Ayniqsa, axborot xavfsizligi va tanqidiy fikrlash ko'nikmalari sust rivojlanganligi aniqlandi. O'tkazilgan diagnostika natijalariga ko'ra, o'quvchilarning 60 foizida o'rta daraja, 25 foizida past daraja va atigi 15 foizida yuqori darajadagi raqamli savodxonlik shakllangan. Bu esa ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligini oshirish zarurligini ko'rsatadi.

Natijalar shuni ham ko'rsatdiki, pedagoglarning raqamli kompetensiyalari yetarli darajada rivojlanmaganligi o'quvchilarning bilim darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli pedagog kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Tahlillar asosida quyidagi muammolar aniqlandi: metodik ta'minotning yetarli emasligi, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarining pastligi va baholash tizimining mukammal emasligi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish orqali ta'lim sifati sezilarli darajada oshirilishi mumkin.

XULOSALAR. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli savodxonligini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarning raqamli kompetensiyalarini baholash pedagogik jarayonni samarali tashkil etishda muhim ahamiyatga ega. Pedagog kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish tizimini takomillashtirish orqali o'quvchilarning raqamli savodxonligini rivojlantirish mumkin. Shu bilan birga, ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish va metodik ta'minotni boyitish zarur.

Kelgusida raqamli savodxonlikni baholashning yagona tizimini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bu esa ta'lim sifatini oshirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5847-son Farmonida uzluksiz ta'lim tizimini raqamlashtirish, pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini oshirish
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4851-son Qarori asosida ta'lim jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish
3. Muslimov N.A. (2019). Pedagogik kompetensiya va innovatsion yondashuvlar.

4. Xodjayev B.X. (2020). Ta'limda innovatsion texnologiyalar.
5. Abduqodirov A.M. (2018). Axborot texnologiyalari va ta'lim samaradorligi.
6. Ro'ziyeva D.N. (2021). Boshlang'ich ta'limda axborot madaniyati.
7. Paul Gilster (1997). Digital Literacy.
8. Allan Martin (2006). Digital Literacy for the Digital Age.
9. Yoram Eshet-Alkalai (2004). Digital Literacy: A Conceptual Framework.
10. www.ziyonet.uz
11. www.edu.uz